

Sygn. akt V KS 4/20

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 16 marca 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Barbara Skoczowska (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Jacek Błaszczyk

SSN Marek Pietruszyński

Protokolant Patrycja Kotlarska

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu w dniu 16 marca 2020 r.

w sprawie **D. P.**,

oskarżonego o popełnienie przestępstwa z art. 178a § 1 k.k.,

skargi Prokuratora Okręgowego w O.

od wyroku Sądu Okręgowego w O.

z dnia 7 listopada 2019 r., sygn. akt VII Ka (...),

uchylającego wyrok Sądu Rejonowego w B.

z dnia 16 października 2018 r., sygn. akt II K (...)

**uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę Sądowi
Okręgowemu w O. do ponownego rozpoznania w postępowaniu
odwoławczym**

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowego w B. wyrokiem z dnia 16 października 2018 r., sygn. akt II K (...), postępowanie karne wobec oskarżonego D. P. o czyn z art. 178a § 1 k.k., na podstawie art. 66 § 1 k.k. i art. 67 § 1 k.k. umorzył warunkowo na okres próby 3

lat, orzekł zakaz prowadzenia pojazdów mechanicznych kat. B na okres 2 lat oraz świadczenie na rzecz Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej w kwocie 5000 zł.

Apelację od tego orzeczenia wniósł prokurator Prokuratury Rejonowej w B., zaskarżając powyższy wyrok w całości na niekorzyść oskarżonego D. P. i zarzucając:

„błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę orzeczenia mający wpływ na jego treść, polegający na uznaniu przez Sąd I instancji, że zgromadzony materiał dowodowy daje podstawy do uznania, że wina i społeczna szkodliwość czynu nie są znaczne, okoliczności jego popełniania nie budzą wątpliwości, a postawa D. P. , jego właściwości i warunki osobiste oraz dotychczasowy sposób życia uzasadniają przypuszczenie, że pomimo umorzenia postępowania będzie przestrzegał porządku prawnego, co w konsekwencji uzasadnia warunkowe umorzenie postępowania karnego przeciwko oskarżonemu, podczas gdy uwzględniając wszystkie okoliczności w jakich doszło do popełnienia przestępstwa, a w szczególności wysoki stan nietrzeźwości wynoszący 0,78 mg/l, oraz 0,76 mg/l alkoholu w wydychanym powietrzu, prowadzenie pojazdu po bardzo ruchliwej, głównej drodze w B., niebezpieczny sposób prowadzenia pojazdu, wskazują, że warunkowe umorzenie postępowania wobec oskarżonego nie było zasadne”.

Podnosząc ten zarzut prokurator wniósł, wbrew wówczas obowiązującej treści art. 454 § 1 k.p.k., o zmianę zaskarżonego wyroku i uznanie D. P. za winnego zarzucanego mu czynu oraz wymierzenie mu kary grzywny w wysokości 200 stawek dziennych ustalając wysokość jednej na 20 zł, orzeczenie zakazu prowadzenia pojazdów mechanicznych kat. B na okres 4 lat oraz orzeczenie świadczenia pieniężnego w kwocie 5000 zł. Pismem z dnia 17 stycznia 2019 r. Prokurator skorygował ten wniosek i wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji. Na rozprawie apelacyjnej w dniu 7 listopada 2019 r., z uwagi na nowe brzmienie art. 454 § 1 k.p.k., prokurator podtrzymał wniosek złożony w apelacji i wniósł o skazanie oskarżonego i wymierzenie mu kary wskazanej w apelacji.

Sąd Okręgowy w O. wyrokiem z dnia 7 listopada 2019 r., sygn. akt VII Ka (...), zaskarżony wyrok uchylił i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania

Sądowi Rejonowemu w B.. Sąd odwoławczy, jak wynika z uzasadnienia wyroku, podzielił zarzuty apelacji co do oceny stopnia społecznej szkodliwości czynu oskarżonego, jednakże wskazał, że nie mogło dojść do zmiany wyroku i skazania oskarżonego, gdyż uregulowanie zawarte w art. 8 ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z dnia 4 września 2019 r.) pozwalające na zastosowanie znowelizowanego przepisu art. 454 § 1 k.p.k., który wszedł w życie w trakcie toczącego się już postępowania odwoławczego, jaskrawo narusza prawo oskarżonego do zaskarżenia orzeczeń, zagwarantowane w art. 78 Konstytucji RP oraz budzi zastrzeżenia w świetle zasady dwuinstancyjności postępowania określonej w art. 176 ust. 1 Konstytucji RP.

Skargę od wyroku Sądu odwoławczego wniósł Prokurator Okręgowy w O., zaskarżając go w całości na niekorzyść oskarżonego i zarzucając:

„rażące naruszenie przepisów prawa procesowego, mające wpływ na treść zaskarżonego orzeczenia, a to art. 437 § 2 k.p.k. w zw. z art. 454 § 1 k.p.k. a contrario, polegające na uchyleniu wyroku Sądu I instancji warunkowo umarzającego postępowanie karne przeciwko D. P. i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji w wyniku uwzględnienia zarzutu apelacji prokuratora, iż stopień społecznej szkodliwości zarzucanego czynu oskarżonemu nie jest nieznaczny w stopniu pozwalającym na zastosowanie instytucji warunkowego umorzenia postępowania, pomimo iż w sprawie nie zachodziły okoliczności wskazane w art. 437 § 2 k.p.k., pozwalające na uchylenie orzeczenia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania w pierwszej instancji, bowiem nie zachodziły bezwzględne przyczyny odwoławcze wskazane w art. 439 § 1 k.p.k. ani nie zachodziła potrzeba przeprowadzenia przewodu sądowego na nowo w całości, a przepis art. 454 § 1 k.p.k. w brzmieniu obowiązującym w chwili orzekania przez Sąd odwoławczy nie sprzeciwiał się skazaniu oskarżonego w drugiej instancji, co do którego w pierwszej instancji warunkowo umorzono postępowanie i jednocześnie zachodziły warunki do zmiany orzeczenia Sądu I instancji poprzez skazanie oskarżonego”.

Podnosząc ten zarzut prokurator wniósł o uchylenie wyroku Sądu Okręgowego w O. i przekazanie sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga Prokuratora Okręgowego w O. jest zasadna, gdyż trafnie w niej podniesiono zarzut naruszenia art. 437 § 2 k.p.k. w zw. z art. 454 § 1 k.p.k. Zgodnie z art. 437 § 2 k.p.k. uchylenie orzeczenia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania może nastąpić wyłącznie w wypadkach wskazanych w art. 439 § 1 k.p.k., art. 454 k.p.k. lub jeśli jest konieczne przeprowadzenie na nowo przewodu w całości. Z powiązania treści tego przepisu z treścią art. 539a § 3 k.p.k., w którym wskazano podstawy skargi, jednoznacznie wynika, że Sąd Najwyższy rozpoznając skargę na wyrok sądu odwoławczego ogranicza się do badania, czy w sprawie, na etapie postępowania przed sądem I lub II instancji, zachodzi tzw. bezwzględna przyczyna odwoławcza, albo doszło do uchylenia wyroku mimo braku formalnych przeszkód określonych w art. 454 k.p.k. do wydania wyroku zmieniającego lub też konieczne jest przeprowadzenie w całości przewodu sądowego (por. uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 25 stycznia 2018 r., I KZP 13/17, OSNKW 2018, z. 3, poz. 23 oraz postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 10 lutego 2017 r., IV KS 6/16, LEX nr 2204960; D. Świecki (w:) D. Świecki (red.): Kodeks postępowania karnego. Komentarz, Warszawa 2017, t. II, s. 329-330).

Analiza akt oraz stanu prawnego dotyczącego sprawy wskazuje, że rację ma skarżący, że wyrok Sądu Okręgowego w O. zapadł z rażącą obrazą wyżej wskazanych przepisów prawa procesowego. Sąd ten uwzględniając zarzuty apelacji prokuratora, co do błędnej oceny stopnia społecznej szkodliwości zarzucanego oskarżonemu czynu dokonanej przez Sąd Rejonowy, skutkującej warunkowym umorzeniem postępowania, nie miał w chwili orzekania podstaw prawnych do uchylenia wyroku i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania, bowiem żadna przesłanka wskazana w art. 437 § 2 k.p.k. nie zachodziła. Podkreślić przede wszystkim należy, że określona w art. 454 k.p.k. reguła *ne peius* w chwili orzekania przez Sąd odwoławczy nie dotyczyła warunkowego umorzenia postępowania. Faktycznie w dniu 5 października 2019 r. weszła w życie ustawa z dnia 19 lipca 2019 r. o zmianie ustawy Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw, nowelizująca w art. 1 pkt 83 przepis art. 454 § 1 k.p.k., który obecnie dopuszcza ustalenie sprawstwa i winy przez sąd odwoławczy w

wyniku rozpoznania apelacji wniesionej na niekorzyść oskarżonego, pomimo uniewinnienia go w pierwszej instancji, natomiast przepis art. 8 tejże ustawy nowelizującej nakazuje stosowanie przepisów k.p.k. w brzmieniu nadanym tą ustawą do spraw wszczętych przed dniem jej wejścia w życie, jeśli nie stanowią inaczej przepisy ustawy nowelizującej. Jednakże, co należy podkreślić, wprowadzona nowelizacją możliwość skazania i wymierzenia kary osobie, co do której w pierwszej instancji warunkowo umorzono postępowanie, w żadnym wypadku nie doprowadza do sytuacji, na którą wskazywał Sąd odwoławczy, że oskarżony nie miałby zapewnionego prawa do kontroli wyroku przez sąd II instancji. Warunkowe umorzenie postępowania w swojej istocie jest bowiem orzeczeniem ustalającym sprawstwo i winę oskarżonego. Sąd Najwyższy, orzekając w oparciu o brzmienie art. 454 § 1 k.p.k. przed wejściem w życie tej nowelizacji, dopuszczał już możliwość uznania przez Sąd odwoławczy po raz pierwszy sprawstwa i winy osoby oskarżonej stwierdzając, że „zawarta w art. 454 § 1 k.p.k. reguła *ne peius* odnosi się tylko do *skazania* oskarżonego. Nie dotyczy zatem możliwości uchylecia wyroku uniewinniającego i umorzenia lub zmiany wyroku uniewinniającego i warunkowego umorzenia postępowania albo zmiany wyroku umarzającego postępowanie (np. na podstawie art. 1 § 2 k.k., w zw. z art. 17 § 1 pkt 3 k.p.k.) przez warunkowe jego umorzenie” (wyrok z 4 lipca 2019 r., V KS 20/19, LEX nr 2691579).

Zauważyć należy, że zmiana wyroku uniewinniającego osobę oskarżoną na warunkowe umorzenie postępowania wobec niej, jest zmianą fundamentalną w zakresie przypisania sprawstwa i winy, znacznie dalej idącą niż orzeczenie zmieniające warunkowe umorzenie postępowania, gdzie te kwestie zostały już przesądzone, na skazanie z wymierzeniem określonej kary.

Takie rozstrzygnięcie o warunkowym umorzeniu postępowania nie odbierało oskarżonemu prawa do kwestionowania apelacją ustaleń Sądu I instancji w zakresie przypisania mu sprawstwa i winy, zatem prawo do kontroli instancyjnej jest zachowane.

Mając na uwadze powyższe, orzeczono jak na wstępie.

